

ETIKA PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI

*Vybraná eticky citlivá
slova – fundamentální
etika*

Tento učební materiál vznikl v rámci projektu *Inovace studijního programu Pastorační a sociální práce ETF UK (CZ.2.17/3.1.00/33279)* spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hlavního města Prahy.

Evropský sociální fond – Operační program Praha Adaptability
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

DOBRO

Ontologické dobro

- (1) Dobro je to, co si všichni žádají.
- (2) Dobro je bytostně věc (jsoucno), nakolik zdokonaluje žádajícího (nakolik je dokonalostí žádajícího).
- *Dokonalé* je to, čemu nechybí nic, co náleží k jeho přirozenosti.
- *Zdokonalující* je to, co má dokonalost vhodnou pro žádajícího.
- (3) Každé jsoucno je dobro.
- (4) Jsoucno a dobro jsou zaměnitelné.

Mravní dobro

- Každé jsoucno je ontologicky dobré, ale každé jsoucno není mravně dobré. V čem je rozdíl?
- Pojem mravního dobra má dva aspekty či implikace:
- aspekt *hodnoty* - sleduje se hodnota skutku sama
- aspekt *cíle* (účelu) – hodnota vzhledem k projevu

Mravní hodnota

- Je to, co dělá nějaké dobro mravním dobrem na rozdíl od ontologického či přirozeného dobra (dobro je v souladu se svobodou, s požadavkem člověka pro naplnění lidské přirozenosti).
- Tentýž úkon pojatý ontologicky může mít v různých případech zcela odlišnou, dokonce opačnou mravní specifikaci.
- Morální specifikace je něco zcela jiného než ontologická specifikace. (příklad: dobrý nůž jako nástroj nebo jako vražedná zbraň)

Druhy a hierarchie dobra

Platón, Aristoteles

- dobro ušlechtilé (bonum honestum)
.... Jako mravní dobro
- dobro užitečné (bonum utile)
.... Jako zprostředkující dobro
- dobro příjemné či těšící (bonum delectabile).
.... Jako slastné smyslové dobro

Svědění

- Thompson : je schopnost vnitřního poznání správného a nesprávného
- Mnohdy je svědomí chápáno jako zdroj autority.
- Rousseau – jedna ze dvou základních emocí (odpor vůči utrpení druhých)
- T.Moore – dobro je nedefinovatelné, ale lidem intuicí dané
- Kant - jako oblast vědomí předcházející činnost, tzv. praktický rozum

Svědomí - T.Akvinský

- Synderesis – mravní vědomí
- Sapientia – světonázorová orientace, získané světonázorové přesvědčení
- Scientia - vědění empirické poznání

Norma – Pravidlo

- Zpravidla se zaměřují.
- Norma je legitimizovaný předpis, pravidlo, konstanta. Jsou ve větší či menší míře sdíleny.
- Může existovat společná norma jednání?
- Musí být nějak ukotveny ve smyslu lidství
- Odlišné způsoby stanovení norem.

Ctnosti - charakter

- Je zdatnost, schopnost, dobrá vlastnost či trvalá dispozice konat dobro navzdory překážkám.
- Zpravidla je ctnost považována za vlastnost získaná cvičením a lze ji opět ztratit.
- Platón: mohutnosti duše, zajišťující ctnostné jednání
 - Rozum vede k moudrosti teoreticky, dozráním
 - Vznětlivost ... vede k vztahu k pravému dobru
 - Dychtivost vede ke statečnosti a k uměřenosti.
- Aristotelés: *Etika Nikomachova*, důraz na vzdělání v ctnostech

Štěstí a smysl

Co je štěstí? Jak souvisí se smyslem?

- přírodní animalita – ve smyslu přírodní žádosti, závislosti (hédonismu)
- humanita – ve smyslu svobody, vztahu k mravnímu dobru : podle kvality morality se soudí i kvalita lidství.

Dále ve smyslu

- ohledu na druhé ...
- ohledu na sebe ve smyslu kultivace vlastních schopností
- Aristotelés, Kant, Akvinský dávají jako podmínku štěstí a smyslu nutnost dosáhnout je v rovině humanity, a to v míře odpovídající ohledu člověk na dobro druhých - za pomoci rozumu a svědomí

Pojem povinnost

- Kant: *Povinnost je absolutní morální nutnost zachovávat mravní řád.* („Morální“ nutnost je zde opakem nutnosti fyzické.)
- Základ povinnosti: mravní skutky jsou povinné? Povinné svou vlastní povahou!

Mravní chyba

- Zohlednit předmět skutku a okolnosti skutku
- Předmětem skutku rozumíme to, co jednající dělá, např. podvod, krádež, pomoc v nouzi, péče o rodiče apod.
- Okolnosti se týkají místa, času, osob, způsobu jednání, úmyslu, užitých prostředků. V mravně dobrém skutku je předmět v souladu s normou mravnosti, v mravně špatném skutku je s ní v rozporu.
- Některý předmět skutku je špatný sám o sobě, např. vražda, pomluva, podvod. Jak to? Vždy?

Sankce- trest

- Přirozená sankce záleží v odměnách a trestech, které vyplývají ze samotné povahy skutku shodného nebo neshodného se zákonem.
- Pozitivní sankce záleží v odměnách a trestech, které nevyplývají ze samotné povahy skutku, ale jsou stanoveny svobodným rozhodnutím zákonodárce.
- Trest jako naplnění spravedlnosti.
- Trest jako prevence

Kontrolní otázky

- Příklady, kdy rozhoduje zda se jedná o etické nebo ontologické dobro?
- Stačí říci,
„to je vražda“?
- Nebo
„to je vražda, to se nedělá“?